

Naturvärdesinventering Kolbotten, Haninge kommun

2022-08-31

Frida Sjöborg och Eduardo Ottimofiore, AFRY

Kund: Haninge kommun

Projekt: Naturvärdesinventering Kolbotten, Haninge kommun

AFRY
ÅF PÖYRY

Rapport

Författare
Frida Sjöborg
Tel
+46 10 505 51 04
Mobil
+46 72 200 36 32
E-mail
Frida.sjoborg@afry.com

Datum
31/08/2022
Projekt ID
0065892

Kund
Haninge kommun

Naturvärdesinventering Kolbotten

Beställare: Haninge kommun

Uppdragsledare: Frida Sjöborg

Kartor, GIS: Hans Oskarsson

Fältnote & rapport: Frida Sjöborg, Eduardo Ottimofiore

Kvalitetsgranskning: Karin Sandqvist

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Bakgrund.....	3
1.2	Syfte.....	3
1.3	Områdesbeskrivning.....	3
2	Metod.....	5
2.1	Naturvårdarter	6
2.2	Osäkerheter	6
3	Utförande.....	6
4	Resultat	7
4.1	Dokumenterade naturvärden	7
4.1.1	Tidigare registrerade objekt	7
4.1.2	Tidigare kända arter	7
4.2	Resultat från fältinventeringen	8
4.2.1	Översiktlig beskrivning	8
4.2.2	Naturvärdesobjekt.....	8
4.3	Naturvårdsarter	15
5	Referenser.....	16

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Haninge kommun undersöker möjligheten att tillskapa en byggrätt på vad som idag är naturmark i södra delen av planområdet inför att detaljplanen går ut på granskning. Byggrätten omfattar en huvudbyggnad om max 180 kvadratmeter byggnadsarea samt tre friliggande komplementbyggnader med största sammanlagda byggnadsarea om 70 kvadratmeter.

På uppdrag av Haninge kommun har AFRY genomfört en naturvärdesinventering enligt svensk standard (Svensk Standard 199000:2014) av området inför en detaljplan. Naturvärdesinventering genomförs på de idag obebyggda fastigheterna Kolbotten 6:59, Kolbotten 6:60 och Kolbotten 6:61 som idag omfattas av *områdesbestämmelser O14*. Dessa områdesbestämmelser reglerar byggrätten per fastighet till max 70 kvadratmeter byggnadsarea per huvudbyggnad samt två uthus om sammanlagt max 40 kvadratmeter byggnadsarea. I detaljplaneförslaget för dessa tre fastigheter ges per fastighet en byggrätt för en huvudbyggnad om 180 kvadratmeter byggnadsarea samt tre friliggande komplementbyggnader med största sammanlagda byggnadsarea om 70 kvadratmeter.

1.2 Syfte

Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera, avgränsa och lokalisera värdefulla naturmiljöer. Resultatet av naturvärdesinventeringen har sammanställts i denna rapport och kommer att utgöra underlag för projektets fortsatta planering och projektering.

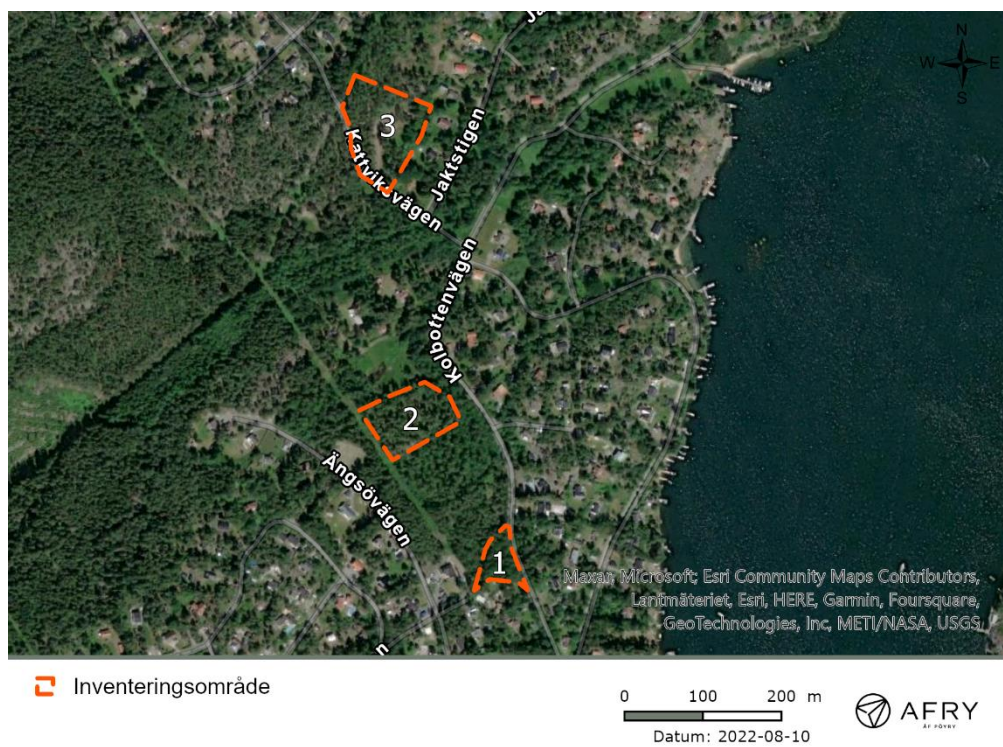
1.3 Områdesbeskrivning

Inventeringsområdet utgörs av fastigheterna Kolbotten 6:1, Kolbotten 6:59, Kolbotten 6:60 och Kolbotten 6:61, samt Vadviken 1:1 i Haninge kommun och omfattar sammanlagt cirka 2 hektar. Inventeringsområdet består främst av skogsmark inom ett villa- och fritidshusområde.

Inventeringsområdet omfattas av tre delområden. Delområde ett är ca 0,25 ha och ligger i den sydligaste delen av inventeringsområdet. Området består främst av trivialskog omringat av Kolbottenvägen, naturskog och hustomter. Delområde två (ca. 0,7 ha) består främst av kuperad barrskog. I närhet av delområde två finns våtmark och två dammar. Dammarna är av mycket fin karaktär, både när det gäller strandzon, omkringliggande växtlighet samt storlek. Delområde tre är ca 1 ha och ligger i den nordligaste delen av inventeringsområdet. Området karaktäriseras av solbelyst sandig mark med ängs- och skogsmiljöer i området. Figur 1 och figur 2 visar den geografiska avgränsningen av inventeringsområden.

Figur 1 Orienteringskarta

Figur 2. Inventeringsområde

2 Metod

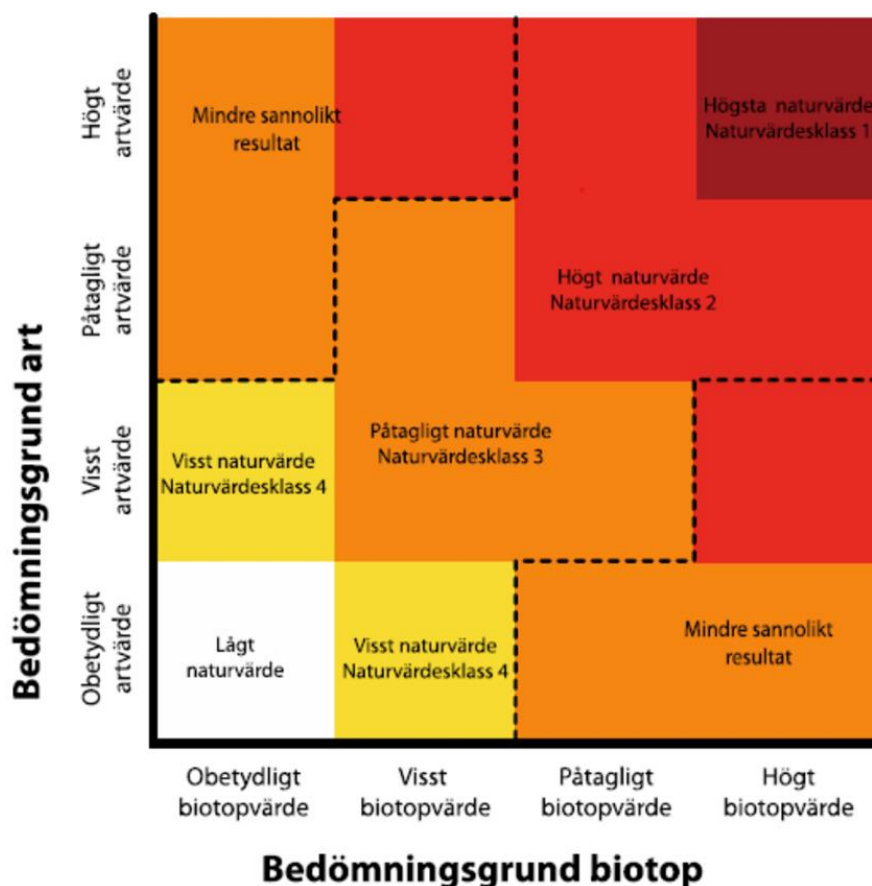
Inventeringen görs enligt Svensk Standard för naturvärdesinventering (SS199000:2014) och Teknisk Rapport (SIS-TR 199 001:2014) med tillägg:

- Naturvärdesklass 4 enligt avsnitt 4.5.2
- Tillägg fördjupad artinventering av fåglar enligt avsnitt 4.5.6

Detaljeringsnivån för denna inventering är *medel* vilket innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet är en yta av 0,1 ha eller mer eller linjeformat objekt med längd av 50 m och bredd på 0,5 m eller mer. Tidigare dokumenterade naturvärden och arter i området eftersöks i olika databaser. Genomsökta källor redovisas både under kapitel 4.1 samt i referenslistan.

I fält avgränsas och identifieras alla naturvärdesobjekt (ett avgränsat geografiskt område med naturvärde som är av positiv betydelse för biologisk mångfald) och naturvårdsarter. Noterade fynd dokumenteras i en kartbaserad GIS-applikation, FieldMaps for ArcGIS (ESRI).

Naturvärdesobjekten bedöms sedan enligt en fyrgradig skala (klass 1–4), där klass 4 är ett tillägg, baserat på bedömningsgrunderna art och biotop (Figur 3).

Figur 3. Klassificeringar av ett naturvärdesobjekt vid naturvärdesbedömningen. Källa Svensk Standard 199000:2014

2.1 Naturvårdarter

Naturvårdarter är ett samlingsbegrepp för arter som är extra skyddsvärda, signalerar ett område med höga naturvärden eller är av särskild betydelse för biologisk mångfald, till exempel skyddade arter (fridlysta), rödlistade arter eller signalarter.

Rödlistade arter är arter som riskerar att dö ut i Sverige inom en viss framtid. Dessa klassas till nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN), akut hotad (CR) eller nationellt utdöd (RE), där NT är den lägsta klassningen. Det är Artdatabanken som avgör om en art ska klassas som rödlistad.

Signalarter är en typ av indikatorart som påvisar att området där arten finns kan hysa fler krävande, sällsynta eller rödlistade arter. Arterna ska dessutom vara lätta att återfinna.

Skyddade/fridlysta arter är skyddade enligt 4–9 §§ i artskyddsförordningen (2007:845) och finns angivna i dess bilaga 1 och 2.

2.2 Osäkerheter

Inventeringen utfördes i juli månad, vilket ligger inom tidsperioden för NVI-standarden. Inventeringen utfördes med ett fältbesök. Detta får betydelse för de arter som identifieras. På högsommaren finns det en svårighet att identifiera andra säsongsväxande arter såsom exempelvis svampar och vårblommor. Detta har dock inte föranlett preliminära naturvärdesklassbedömningar då tillräckligt underlag för naturvärdesbedömningarna har funnits.

3 Utförande

Vid förarbetet genomfördes inventeringsområdet i olika databaser och kartunderlag. Ett utdrag av arter beställdes från Artdatabanken. I den vidare analysen var det endast arter mellan 2000–2022 som togs med samt fåglar med häckningskriterier för säker häckning.

Fältinventeringen utfördes den 7 och 8 juli 2022. Vädret var delvis soligt med spridda regnskurar under de båda fältdagarna. I fält avgränsades och identifierades alla naturvärdesobjekt och naturvårdsarter. Noterade fynd dokumenterades i en kartbaserad GIS-applikation, ArcGIS (ESRI).

Naturvärdesobjekten bedömdes sedan enligt en fyrgradig skala (klass 1–4) baserat på bedömningsgrunderna art och biotop (Figur 3).

4 Resultat

4.1 Dokumenterade naturvärden

Följande underlag har använts vid bedömning av de dokumenterade naturvärdena. När underlagen genomsöktes användes en buffert upp till 300 m utanför inventeringsområdet. Detta för att se om värden utanför inventeringsområdet kan påverkas av projektet. I Tabell 1 presenteras genomsökta underlag inom inventeringsområdet samt vilka naturvärden som identifierades.

Tabell 1. Tidigare kända värden där vissa berör inventeringsområdet

Filnamn	Ansvarig organisation	Inom inventeringsområdet
Nyckelbiotoper	Skogsstyrelsen	-
Pågående reservatsbildning	Länsstyrelsen planeringsunderlag	-
Skyddade arter	Artdatabanken	X
Skyddad natur (biotopskydd, Natura 2000, naturreservat med flera)	Länsstyrelsen planeringsunderlag	-
Sumpskogar	Skogsstyrelsen	X
Trädportalen	Artportalen	-
Vattenförekomst	VISS	-
Ängs- och betesmarks inventeringen	TUVA	
Våtmarker	Länsstyrelsen planeringsunderlag	-
Värdefulla vatten (Naturvårdsverket, Fiskeriverket, RAÄ)	Länsstyrelsen planeringsunderlag	-
Grön infrastruktur	Länsstyrelsens planeringsunderlag	-

4.1.1 Tidigare registrerade objekt

Skogsstyrelsen har pekat ut två sumpskogar i området, däremot saknas det underlag kring de båda sumpskogarna. Vad som ligger till grund för bedömningen, exempelvis vilka arter eller habitatkvalitéer som finns inom området, står inte att finna i Skogsstyrelsens bedömning.

4.1.2 Tidigare kända arter

Ett artutdrag från SLU Artdatabanken genomfördes i juni 2022. Artutdraget omfattade fynd av rödlistade arter, Natura 2000 arter (arter i fågeldirektivets bilaga 1 och habitatdirektivets bilaga 2,4,5), fridlysta arter (exklusive fåglar) och skyddsklassade arter samt samtliga fågelfynd med häckningskriterium. Arterna som identifieras inom utredningsområdet presenteras i tabell 2.

Tabell 2. Arter från utdrag från Artdatabanken, 2000–2022.

Grupprubrik	Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödlista	Fridlyst
Kärlväxter	<i>Trifolium aureum</i>	gullklöver	NT	
Kärlväxter	<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa		Ja
Groddjur	<i>Bufo bufo</i>	Vanlig padda		Ja

4.2 Resultat från fältinventeringen

4.2.1 Översiktlig beskrivning

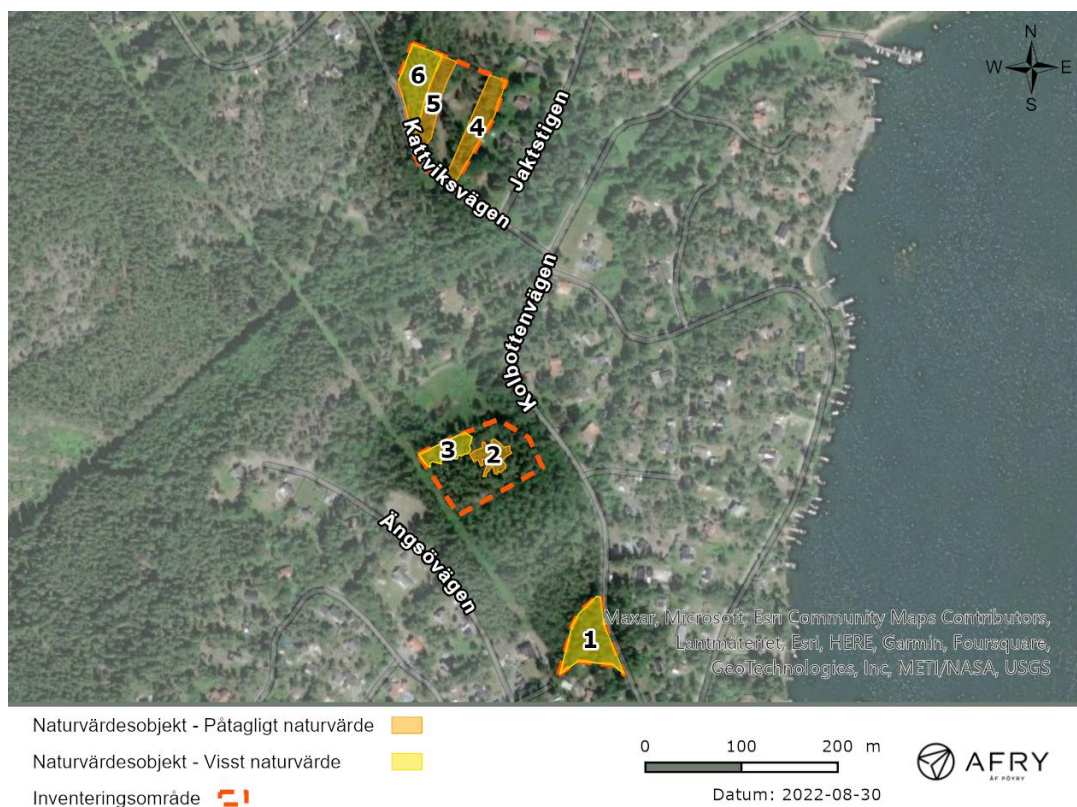
Majoriteten av inventeringsområdet består av obebyggd skogsmark inom ett villa- och sommarstugeområde beläget 300 m väster om Östersjön och ca fem kilometer söder om Tyresta nationalpark. Kolbottenområdet är relativt bebyggt med undantag för de västliga delarna. Barrskog dominerar i området med inslag av lövträd främst av björk, lönn, hassel, sälg. Få invasiva arter kunde noteras i området men trädgårdsrymlingar förekommer i området mycket på grund utav dumpningar av trädgårdsavfall samt komposter med trädgårdsavfall mycket nära naturen. Vilt rör sig i området och flera större däggdjur såsom vildsvin, rådjur och älg kunde observeras och spåras under inventeringsdagarna.

4.2.2 Naturvärdesobjekt

Under naturvärdesinventeringen observerades sex naturvärdesobjekt. Tre bedömdes till klass 4, *visst naturvärde* och tre till klass 3-påtagligt naturvärde (Tabell 3). Nedan beskrivs alla naturvärdesobjekten var för sig med tillhörande foto.

Tabell 3. Översikt över identifierade naturvärdesobjekt.

ID	Naturtyp	Biotop	Biotopvärde	Artvärde	Klass
1	Skog och träd	Trivialskog	Visst	Obetydligt	4-visst naturvärde
2	Berg och sten	Hällmark	Visst	Visst	3-påtagligt naturvärde
3	Skog och träd	Barrskog	Visst	Obetydligt	4-visst naturvärde
4	Äng och betesmark	Torräng	Visst	Påtagligt	3-påtagligt naturvärde
5	Sandmiljö	Grus-sandmark	Påtagligt	Visst	3-påtagligt naturvärde
6	Skog och träd	Öppen barrblandskog	Visst	Obetydligt	4-visst naturvärde

Figur 4. Naturvärdesobjekt inom inventeringsområdet. De röda markeringarna är dammar.

1. Skog och träd

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Trivialskog

Areal: 0,25 ha

Naturvärdesklass: 4, visst naturvärde

Biotopvärde: Visst

Artvärde: Obetydligt

Naturvårdsarter: Liljekonvalj (fridlyst), kråka^{NT}

Beskrivning och motivering

Trivialskog i sommarstugeområde omgivet av hus, mindre väg och stig. Trädsiktet består av gran, tall med inslag av lövträd av främst lönn, björk, hassel, sälg och asp. Busksiktet består av hassel och sly. Blåbär, kovall, majbräken, vitsippa, liljekonvalj, vildkaprifol, hundäxing, mossor, harsyra växer i markskiktet.

Artvärdet är inte artrikare än omgivande landskap. Kråkan är visserligen rödlistad men är klassad till den lägsta rödlisteklassningen, nära hotad. En trädgårdsart av kaprifol har spridit sig och brett ut sig över stora delar av området vilket minskar artmångfalden i stort. Artvärdet bedöms som obetydligt. Biotopen är rik på död ved och det finns både skuggigare partier samt gläntor. Hassel och sälg bidrar som födokälla för flertalet arter, biotopvärdet bedöms som visst. Sammanlagt bedöms området ha visst naturvärde.

2. Berg och sten

Naturtyp: Berg och sten

Biotop: Hällmark

Naturvärdesklass: 3, påtagligt naturvärde

Areal: 0,1 ha

Biotopvärde: Visst

Artvärde: Visst

Naturvårdsarter: -

Beskrivning och motivering

Stenmiljö i en barrskog som bildar ett kuperat område i skogen. Marken är torr, öppen och solbelyst och beklädd med mossor och lavar. Arterna består främst av kvastmossa, fönsterlav, renlav, gul eller vit fnaslav, islandslav, vågig kvastmossa, vanlig björnmossa, väggmossa, blåslav och gällav. En del kärlväxterarter förekommer, om än glest, omfattas främst av lingon, ek-skott, stensöta, kruståtel och ljung. Buskskiktet är glest och består av sly av tall och gran.

Inga naturvårdsarter noterades, men artvärdet är artrikare och mer sällsynt än i omgivande landskap. Artvärdet bedöms som visst. Biotopen har utvecklats opåverkat av mänsklig aktivitet. Hällmarker är relativt sällsynta i området, som består av skogsmark och bebyggelse, och biotopen hyser arter som är beroende av steniga miljöer. Biotopen saknar viktiga värdeelement som skulle ha ökat värdet (såsom block, lodytor eller skrevor). Biotopvärdet bedöms som visst. Sammanlagt bedöms naturvärdesobjektet ha påtagligt naturvärde.

3. Skog och träd

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Barrskog

Naturvärdesklass: 4, visst naturvärde

Areal: 0,1 ha

Biotopvärde: Visst

Artvärde: Obetydligt

Naturvårdsarter: Svartvit flugsnappare^{NT}

Beskrivning och motivering

Tät skuggig lövrik barrskog med något fuktigare klimat än i omkringliggande område. Gran och tall är äldre träd i området och övriga lövträd består av björk, rönn, sälg. Markskiktet domineras av blåbär och örnbräken.

Lövträd är relativt sällsynta i omgivningen, dock är de fortfarande unga. Svartvit flugsnappare häckar i området, men området anses i övrigt vara låga artvärden och artvärdet bedöms som obetydligt. Biotopen har en stark strukturmångfald. Den höga tätheten av unga träd utgör en lämplig biotop för tättingar och de äldre barrträdens mångåldrighet ökar biotopvärdet. Blåbär, lingon och rönn fungerar som födokälla. För pollinatörer är viktigast att nämna förekomst av sälg som utgör en tidig födokälla på en tidpunkt i säsongen när nektar fortfarande är sällsynt. Biotopvärdet bedöms som visst. Sammanlagt bedöms naturvärdesobjektet ha visst naturvärde.

4. Äng och betesmark

Naturtyp: Äng och betesmark

Biotop: Torräng

Naturvärdesklass: 3, påtagligt naturvärde

Areal: 0,22 ha

Biotopvärde: Visst

Artvärde: Påtagligt

Naturvårdsarter: Ask^{EN}, stor blåkllocka (signalart ängs- och betesmark)

Beskrivning och motivering

Torräng på sandig mark med ett inslag av främst lövträd. Träd som noterades i området är ask, hassel och sälg. Markskiktet består av flockfibbla, hundäxing, johannesört, kovall, käringtand, natt och dag, piprör, rödklöver, stor blåkllocka, stormåra, svartkämpar, vårfryle och vädsklint. Marken är öppen och solbelyst med död ved och flertalet pollinatörer rör sig i området.

Två naturvårdarter identifierades ask och stor blåkllocka. Stor blåkllocka är signalart för ängs- och betesmark. Ask är rödlistad som *EN*, *starkt hotad* eftersom arten är kraftigt drabbad av en vindspridd sjukdom. Arter som är hotade av sjukdom ska enligt standaren ges lägre betydelse än andra naturvårdsarter. Askindividerna som noterades i området är friska och fullvuxna och de kan då ges mer vikt inom naturvärdesbedömningen. Artmångfalden är högre än i kringliggande landskap och artvärdet bedöms som *påtagligt*.

Biotopen hyser pollinatörer, död ved samt god solbelysning. Området är delvis beväxt med träd och buskar vilket skapar strukturer vilket ger en komplexitet i landskap och ökar biotopvärdet. Biotopvärdet bedöms som visst. Sammanlagt bedöms naturvärdesobjektet ha påtagligt naturvärde.

5. Sandmiljö

Naturtyp: Sandmiljö

Biotop: Grus-sandmark

Naturvärdesklass: 3, påtagligt naturvärde

Areal: 0,16 ha

Biotopvärde: Påtagligt

Artvärde: Visst

Naturvårdsarter: liten blåklocka klass 2, blåsuga klass 2 båda är indikatorart/signalart för ängs- och betesmarker

Beskrivning och motivering

Sand- och grusbrant i sydöstligt solläge. Solinstrålning är hög vid middagstid. Lingon och blåbär, samt björk och gran, växer precis ovanför branten. Branten är utsatt för naturlig erosion och det finns både skuggiga och soliga partier. Det finns död ved i området. Flertalet blommande arter växer längre ner i branten, alla välbesökta av pollinatörer. Markvegetationen består av fingerborgsblommor, liten blåklocka, kruståtel, backglim, blåsuga, ljung, natt och dag, och vaddklint. Det finns goda förekomster av blommande växter som utgör födoresurser för vildbin i området.

Inga naturvårdsarter noterades under naturvärdesinventeringen, men många pollinatörer är allvarligt hotade i Sverige och många av dem, särskilt vildbin, är beroende av sandmiljöer för att bygga bo. Spår av insekter noterades även i död ved i branten, vilket tyder på en ännu högre potentiell artrikedom, särskilt i jämförelse med det omgivande landskapet. Det exakta artvärdet och mångfalden är svår att uppskatta utan en riktad artinventering mot sandlevande insekter. Artvärde bedöms som visst. Sandmiljö är en tämligen sällsynt naturtyp i Sverige, och biotopen omfattar olika mikrostrukturer med både solbelysta och mer solskyddade områden. Viktiga värdeelement som blottad sand, död ved och erosion som verkar för att bibehålla biotopen finns också. Biotopvärde bedöms som påtagligt. Sammanlagt bedöms naturvärdesobjektet ha påtagligt naturvärde.

6. Skog och träd

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Öppen barrblandskog

Naturvärdesklass: 4, visst naturvärde

Areal: 0,22 ha

Biotopvärde: Visst

Artvärde: Obetydligt

Naturvårdsarter: -

Beskrivning och motivering

Skog med övervägande barrträd med inslag av björk. Markskiktet omfattas av blåbär, piprör, kruståtel, kovall, gullris, vårfryle, lingon, skogssallat, stensöta, smultron och ljung, samt väggmossa. Mycket död ved förekommer i området. Det finns inget direkt buskskikt, men det noterades småplantor av gran, ek och al.

Inga naturvårdsarter noterades, men det finns en viss artrikedom av kärlväxter. Artvärdet bedöms som visst. Träd verkar inte avverkats i området och det finns ingen information om att träd skulle avverkats de senaste 30 åren. Skogen har både gläntor och skuggigare partier med död ved både liggande och ståendes. Biotopvärde bedöms som visst. Sammanlagt bedöms naturvärdesobjekt ha visst naturvärde.

4.3 Naturvårdsarter

Naturvårdsarter som påträffades inom inventeringsområdet var ask, liljekonvalj kråka, svartvit flugsnappare, stor blåklocka, blåsuga och liten blåklocka. Arter från beställningen från Artdatabanken hade hittats utanför inventeringsområdet och kunde inte återfinnas i området under inventeringen. Fördjupad artinventering av fåglar var med i beställningen och resultatet av den inventeringen finns att läsa i *Fågelinventering Kolbotten* (AFRY 2022). Fågelobservationer från inventeringen som anses upprätthålla sig inom naturvärdesobjekten är med i bedömningarna av samtliga naturvärdesobjekt.

5 Referenser

Artskyddsförordning (2007:845)

AFRY (2022). *Fågelinventering Kolbotten*. Karlstad: AFRY

Jordbruksverket (2017). *Ängs- och betesmarksinventeringen Metodik för inventering från och med 2016*.
https://www2.jordbruksverket.se/download/18.48a7452e15c7b4a5a65a3a6b/1496908244029/ra17_9.pdf

Moberg R., Holmåsén I., *Lavar*, tryckår 2008

Naturvårdsverket (u.å.). *Skyddad natur*. <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
(Hämtad 29 juli 2022)

Nitare J, 2019. *Skyddsvärd skog. Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning*. Skogsstyrelsen.

Påhlsson, L. & Nordiska ministerrådet 1995, *Vegetationstyper i Norden*, 2. uppl. Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.

Salomon L, 2017. *Fältflora över signalarter i skog. Lavar – mossor – kärlväxter*. Books on Demand, Stockholm

SLU Artdatabanken, 2022, utdrag av samtliga arter (inkl skyddsklassade)

Stockholms Stad Miljöförvaltningen & Lantmäteriet 2012: *Stockholm stads biotoper – Reviderad data-bas för Stockholms biotopkarta och övergripande analys av förändringar mellan 1998 och 2009*.
https://miljobarometern.stockholm.se/content/docs/tema/natur/biotopkarta_2009_publ.pdf

Teknisk rapport SIS-TR 199 001:2014. *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)* – Komplement till SS 199000. 2014-06-25.

Svensk Standard 199000:2014, *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)*- Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. 2014-05-26

VISS, *Vattenkarta*: <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399>
[Hämtad 29 juli 2022]